

TÜRK TİCARET KANUNU TASARISI'NIN GETİRDİĞİ YENİLİKLER

Prof. Dr. Huriye KUBİLAY*

*Açılış Dersi**

Değerli öğretim elemanları ve sevgili öğrencilerimiz Hukuk Fakültesi'nin 2008-2009 akademik yılının açılış dersine hoş geldiniz.

Türkiye'nin, İstanbul ve Ankara Üniversiteleri Hukuk Fakültelerinden sonraki üçüncü, İzmir'in ilk ve halen eğitim veren tek Hukuk Fakültesi olan Fakültemiz önce Ege Üniversitesi'ne bağlı bir fakülte olarak kurulmuş olup 1982 yılından bu yana Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde; lisans ve lisansüstü düzeyde hukuk eğitimi ve öğretimi vermektedir.

Fakültemizin kuruluşunda görev alan ilk Dekanımız Prof.Dr. Muhittin Alam'ı, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı'nın ilk başkanı bu yıl yitirdiğimiz Prof. Şükrü Postacıoğlu'nu, Prof.Dr. İrfan Baştuğ'u, Prof.Dr. Mahmut Birsnel'i ve Prof.Dr. Bilge Umar'ı saygı ile anmak isterim. Fakültemizin kuruluşu heyecanını asistan olduğum o günlerde saygıdeğer hocalarımızla paylaşmış olmak benim için büyük bir onurdur. Kuruluştan bu yana görev alan öğretim elemanlarına ve idari personele içtenlikle teşekkür ederim.

Sevgili öğrenciler, gelecekte hizmet vereceğiniz onurlu mesleklerinize sizleri iyi birer hukukçu olarak hazırlayacak yoğun bir eğitim ve öğretim sürecine adım atıyorsunuz, sizleri gönülden kutluyorum.

---

* D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

* 2008-2009 Öğretim Yılı Açılış Dersi

Bu yıl öğrenci sayımız örgün öğretimin 1. sınıfında 432, 2. sınıfında 233, 3. sınıfında 275 ve 4. sınıfında 298 olmak üzere toplam 1234'dür. İkinci öğretimde mevcut öğrenci sayımız toplam 32'dir.

Hukuk Fakültemiz, bu yıl 40'ı öğretim üyesi olan toplam kadrolu 65 öğretim elemanı ile sizlere kaliteli bir hukuk eğitimi verme istek ve çabası içinde olacaktır. Toplam öğrenci sayımız göz önüne alındığında, her öğretim üyesine yaklaşık 30 öğrenci düşmektedir. Ülkemiz mevzuatının oluşmasında ve hukuk sistemimizin işleyişinde bilimsel görüşleriyle değerli katkılarda bulunan öğretim elemanları hukuk dünyasına adım attığınız bugünden itibaren sizlerle birlikte; sizin yanınızda olacaklardır. Akademik özgürlüğü ve akademik dürüstlüğü benimseyen saygıdeğer öğretim elemanları sizlerin de hukukun üstün ilkelerine ve değer yargılarına sadık birer birey olarak yetişmenizi sağlayacaklardır. Yurt içinde ve yurt dışında uzun araştırmalar ve deneyimler sonucu edindiğimiz bilgileri sizlerle paylaşmak, karmaşık hukuki sorunlara çözümler getirebilmek bizleri memnun edeceği kadar sizlerin de rekabetçi hukuk dünyasında güçlü hale gelmenizde önemli bir rol oynayacaktır.

1 Ocak 1957 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunumuzda aradan geçen 50 yıldan sonra köklü bir değişiklik yapılması amacıyla, 2000 yılından 2005 yılına kadar ülkemiz Ticaret Hukuku öğretim üyeleri, saygıdeğer hocamız Prof.Dr. Ünal Tekinalp başkanlığındaki Hazırlık Komisyonu'nun yoğun çalışmaları sonucu ticari yaşamda reform oluşturacak nitelikte hükümler içeren bir Tasarı hazırlamışlardır. Türk Ticaret Kanunu

Tasarısı, 2005 yılından bu yana üç yıl süresince de kamuoyunda; çeşitli ortamlarda tartışılmıştır.

Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana sayısız teknolojik gelişme yaşanmış, buna bağlı olarak yeknesak hukuk kuralları oluşturmak amacıyla uluslararası sözleşmeler aktedilmiş ve hukuk sistemlerinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Ticaret Hukuku alanında bu gelişmeleri göz ardı etmek zamanla olanaksız hale gelmiştir.

Şimdi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile hukuk sistemimize getirilen yeniliklerden bazılarına değinmek istiyorum.

- Ticari defterlerin, tacirin ticari işlemleriyle malvarlığı durumunu açıkça gösterir şekilde Türkiye Muhasebe Standartlarına göre tutulması zorunluluğunun getirilmiş olması, Türk Muhasebe Standartları, Uluslararası Finansal Raporlama sistemine uygun bir standart olarak belirlenir. Uygulamada bir süredir bu standartların kullanıldığı görülmektedir.

- Defter tutanlara, kayıtları, olguları ve işlemleri içeren ve aynı zamanda da kanıtlayan belgelerin saklanması ikili seçenek sunularak fiziki dosyalamanın yanı sıra mikrofişleri, CD'leri, magnetleri ve elektronik ortamı ifade eden veri taşıyıcılarının kullanılması olanağının tanınmış olması,

- Gerçek kişi ticaret unvanlarının yalnızca tescil edildikleri sicil çevresinde korunması ilkesinin yerine **gerçek kişi ticaret unvanlarının da tüzel kişilerin ticaret unvanları gibi Türkiye'nin her yerinde korunması ilkesinin benimsenmesi** (Tasarı, m.45),

- Acentelerle ilgili bazı yasal boşlukların Tasarı hükümleri ile doldurulmuş olması. Özellikle, acentelik sözleşmesinin sona ermesinden sonra sigorta acentesinin sigorta şirketi için bir müşteri çevresi oluşturmuş olması nedeniyle **denkleştirme isteminde** bulunabilmesine ilişkin ayrıntılı bir hükme Tasarı'da yer verilmiş olması,

- Haksız rekabet oluşturan eylemler listesinin, müşterinin malın gerçek değeri konusunda yanıltılması, saldırgan satış teknikleriyle karar verme özgürlüğünün kısıtlanması, reklamlarla özellikle; karşılaştırmalı ve aşırı reklamlarla aldatılması, taksitli satışlarda ve tüketici kredilerinde dürüst davranılmaması gibi eylemlerle zenginleştirilmiş olması. Ayrıca, dürüstlük kurallarına aykırı genel işlem şartlarının kullanılması da haksız rekabet eylemlerinden biri olarak düzenlenmektedir.

- Ticari bir işletme işleten **vakıfların**, tacir sayılan tüzel kişiler kapsamında açıkça düzenlenmiş olması (Tasarı, m.16, f.1),

- Tacirin ticari işletmesiyle ilgili olarak kullandığı belgelerde sicil numarasını, ticaret unvanını, merkezini göstermesi gereğine ek olarak tacir sermaye şirketi ise sermaye miktarını, web sitesi adresi ile numarasını göstermek zorunda olması, internet sitesi açmak zorunda olan sermaye şirketlerinin bu site üzerinden bilgi toplumu hizmetleri vermesinin ilk olarak düzenlenmiş olması,

- Ticaret şirketlerinin sınıflandırılmasında, öğretilerde yapılan *şahıs şirketleri-sermaye şirketleri* ayırımına ve sermaye şirketlerinin de ölçeklerine göre *küçük ölçekli ve büyük ölçekli sermaye şirketi* olarak gruplandırılmasına Tasarı'da yer verilmesi (Tasarı, m.124, f.2),

- Ticaret şirketlerinin *birleşmesinin ve tür değiştirmesinin* daha ayrıntılı hükümlerle düzenlenmesi, *bölünme* kavramının hukuk sistemimizde ilk olarak düzenlenmesi,

- *Şirketler topluluğu* konusunda *hakim ve bağlı şirketlerle* ilgili ayrıntılı düzenleme yapılmış olması,

- *Tek ortaklı anonim ve limited şirket kurulmasının* olanaklı hale gelmiş olması,

- Anonim şirketlerin denetiminde iç denetimin yerini *bağımsız denetleme kuruluşlarının yapacağı denetim*in alması,

- Anonim şirketlerde muayyen (belirli) sermaye esaslı yanında, Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlenen *kayıtlı sermaye sistemi* hakkında hükümlere yer verilmiş olması ile birlikte hisse senetleriyle değiştirilebilir tahvil ihracına işlerlik kazandıracak ve çalışanların şirkete ortak olmalarına olanak verecek *şarta bağlı sermaye artırımına* ilk olarak yer verilmiş olması,

- Bir anonim veya başka bir şirket kurmak, şirketin sermayesini artırmak amacıyla veya vadiyle *halktan para toplanmasının* ilk kez belirli esaslara bağlanması (Tasarı, m.552), uygulamada ne yazık ki geçmişte ve halen halkın bu yolla aldatılmaya çalışıldığı görülmektedir.

- Elektronik ortamda yönetim kurulu ve genel kurul yapılabilmesine ilişkin yeni hükümler (Tasarı, m.1527),

- Her sermaye şirketinin bir internet sitesi açmak zorunda olması ve bu site üzerinden bilgi toplumu hizmetleri vermesinin ilk olarak düzenlenmiş olması.

Taşıma Hukuku alanında yaşanan gelişmeler, konunun Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda ayrı bir Kitap kapsamında düzenleme yapılmasını gerektirmiştir. Tasarı'nın Taşıma Hukuku ile ilgili hükümleri, taşıma hukukunun genel hükümleri; *lex generalis* hükümlerdir. **Taşınma eşyasının taşınması** ve **değişik tür araçlarla taşımaya** ilişkin hükümler, Tasarı'nın göze çarpan yeniliklerindedir.

Deniz Ticareti alanındaki teknolojik ve ekonomik gelişmeleri hukuki alanda yapılması gereken değişikliklerin izlenmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Konteyner taşımacılığının günümüzde kazandığı önem, taşıyanın sorumluluğu konusundaki uluslararası gelişmeler, -taşıyanın sorumluluğunun uluslararası uygulamalara uygun olarak sınırlandırılması esasının benimsenmesine yol açmıştır. Gemi mülkiyetinin devrinde yazılı sözleşme yapılmasının öneminin ortaya çıkması, -ki halen yürürlükte olan 6762 sayılı TYK uyarınca tescilli gemi mülkiyetinin devrinin herhangi bir şekli geçerlilik koşuluna bağlı değildir- deniz ticareti alanındaki sözleşme türlerinin taşıdığı özellikler nedeniyle ayrıntılı olarak düzenlenmeleri gereği, çevre konusundaki duyarlılık Deniz Ticareti alanındaki hükümlerin yeniden düzenlenmesini gerektiren nedenlerden birkaçı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gemi kira sözleşmeleri, Tasarı'da ayrıntılı hükümlerle düzenlenmektedir (karş. TTK.m.890 ve Tasarı, m.1119-1130). Böylece, özellikle, uygulamada bir sözleşmenin gemi kira sözleşmesi mi yoksa navlun sözleşmesi mi olduğu konusunda karşılaşılan uyuşmazlıklar kolayca çözümlenebilecek ve hukuki nitelendirmeye uygun olarak sözleşmenin hangi hükümlere tabi olacağı açıkça belirlenebilecektir.

Sigorta Hukuku alanında, sigorta sözleşmesinin tarafları olan sigortacının ve sigorta ettirenin menfaatlerinin dengelenmesi ve sigorta ettirenlerin

tüketici olarak kabul edilip sigorta sözleşmesinin içeriği konusunda aydınlatılması gereği, sorumluluk sigortaları alanındaki gelişmeler, grup sigortalalarının ayrıntılı olarak düzenlenmesi gereği, sigorta sözleşmelerinin, tazminat (zarar) ve meblâğ sigortaları ayrımı göz önüne alınarak modern bir anlayışla yeniden düzenlenmesi ihtiyacı, yeni değer sigortası uygulamasındaki artış gibi gelişmeler Tasarı'nın Sigorta Hukuku ile ilgili hükümlerinin yeniden düzenlenmesinde esas alınmıştır.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Altıncı Kitabında düzenlenen sigorta sözleşmeleri ile ilgili olarak getirilen yeniliklerden bazıları şöyledir:

- Kara ve deniz sigortaları arasındaki farklılığa son verilmiştir.

- Sigorta sözleşmesine ilişkin genel hükümler daha ayrıntılı olarak düzenlenmiş, sigorta türlerine ilişkin ayrıntılı düzenlemeden vazgeçilmiştir.

- Günümüzde giderek artan önlemleri göz önüne alınarak sorumluluk sigortaları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda geçersiz sayılan tontinlerin kurulması kabul edilmektedir (Tasarı, m. 1488). **Madde 1488 - (1)** *Birden çok kişi tarafından verilen katkı payları ile oluşturulan varlıkların, belirli bir tarihte hayatta kalanlar ve ölenin önceden belirlemiş olması hâlinde, lehdarlar arasında paylaşılması ilkesi uyarınca tontinler kurulabilir.*

- Tasarı'da, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu sigortası, isteğe bağlı bir sigorta olarak ilk kez hukukumuzda düzenlenmektedir. Şöyle ki;

“3. Sigorta

MADDE 361 - (1) *Yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin yüzde yirmi-beşini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş ve bu suretle şirket teminat altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulur ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirmesinde dikkate alınır.”*

- Yeni değer sigortalarına ilişkin bir hükme yer verilmektedir.
- Biri genel, diğeri sorumluluk sigortaları için olmak üzere zamanaşımı süreleri yeniden düzenlenmektedir.
- Sınırlı aynı hak sahibinin sigorta tazminatı üzerindeki hakkı düzenlenmektedir.
- Grup sigortaları, mal sigortalarında (Tasarı, m.1431, f.3) ve can sigortalarında (Tasarı, m.1474) olmak üzere ayrı ayrı düzenlenmektedir.
- Hastalık ve sağlık sigortası (Tasarı, 1489 vd.) ayrıntılı hükümlerle düzenlenmektedir.
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen amir hükümlerin tek madde kapsamında düzenlenmesi yerine bölümlerin sonuna koruyucu hükümler getirilmektedir.
- Avrupa Birliği mevzuatına uygun olarak sigortacıya ve acentesine aydınlatma yükümlülüğü getirilmektedir (Tasarı, m.1423).
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndaki düzenlemenin aksine, sigorta poliçesinin içereceği kayıtların ayrıntısına yer verilmemektedir. Tasarı'nın 1425'inci maddesine göre, sigorta poliçesi, tarafların haklarını, temerrüde ilişkin hükümler ile genel ve varsa özel şartları içerir, rahat ve kolay okunacak biçimde düzenlenir. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu uyarınca, sigorta sözleşmesinin ana muhtevası, Müsteşarlıkça onaylanan ve sigorta şirketlerince aynı şekilde uygulanacak olan genel şartlara uygun olarak düzenlenir (Sigortacılık Kanunu, m.11 (1)).
- 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu m.23 (16) uyarınca, *'Sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra sigorta şirketi sigorta acentesinin portföyü sayesinde önemli menfaatler elde ediyor ve hakkaniyet gerektiriyorsa, sigorta acentesi, sigorta şirketinden tazminat talep edebilir. Ancak, sigorta acentesinin haklı bir nedene dayanmaksızın sözleşmeyi feshetmesi ya da kendi kusuruyla sözleşmenin feshine neden olması halinde tazminat hakkı*

düŒer. Tasarı'nın, denkleŒtirme istemine iliŒkin 122'nci maddesi hükmü, denkleŒtirme bedelinin nasıl hesaplanacağını da düzenlemektedir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda denkleŒtirme isteminin hesaplanması konusu düzenlenmemiŒ olduğundan bir boşluk söz konusudur, Tasarı'nın yürürlüğe girmesi ile bu boşluk doldurulmuŒ olacaktır.

Bilgi hazinemizi zenginleŒtireceđimiz yeni bir akademik yıla baŒlarken değerli öğretim elemanlarına, huzurlu bir ortamda çalıŒmamızı sağlayan özverili idari personelimize ve siz sevgili öğrencilerimize sağlıklı, mutlu ve baŒarılı günler dilerim.